

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****ÇOŞKUN ARICAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2022/52228

Karar Tarihi : 18/2/2026

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucular : 1. Coşkun ARICAN

2. Emine ARICAN

3. Huriye KILIÇ

4. Muhammet ARICAN

5. Mustafa ARICAN

Vekili : Av. Batuhan KANDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işe iade talebiyle açılan davanın ara bulucuya başvurulmadığı gerekçesiyle dava şartı yokluğundan reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/12/2021 tarihinde başvuruçuların miras bırakanı K.A. tarafından yapılsa da K.A. 21/7/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvuruçuların başvuruyu devam ettirme konusundaki iradelerini bildirmeleri ve başvuruya devam etmelerini haklı kılabilecek maddi menfaatleri ile başvurunun sonuçlandırılması bakımından manevi menfaatlerinin olması nedeniyle bireysel başvuru açısından başvuruçu sıfatı artık başvuruyu devam ettirmek isteyen mirasçılara aittir (bireysel başvuruyu yapmalarının ardından ölen başvuruçular adına başvurunun devam ettirilmesi konusunda yapılan değerlendirme için bkz. *Özlem Güner Gürlek ve Mehmet Bartu Gürlek* [GK], B. No: 2020/2003, 18/9/2025, § 22). Bununla birlikte anlatım kolaylığı açısından K.A.dan başvuruçu olarak söz edilecektir.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvurucu, özel bir şirkette temizlik işçisi olarak çalışmaktayken iş akdi 17/7/2019 tarihinde feshedilmiştir. Başvurucu, Euroserve Güvenlik A.Ş. bünyesinde çalıştığından bahisle işe iade ve işçi alacakları talebiyle anılan şirketle ara buluculuk işlemlerini başlatmıştır. Şirket vekili ile başvurunun katıldığı görüşmelerde anlaşma sağlanamadığına ilişkin 9/8/2019 tarihli ara buluculuk tutanağı düzenlenmiştir.

6. Başvurucu, anılan şirket aleyhine 19/8/2019 tarihinde işe iade ve çalışmadığı döneme ilişkin dört aylık ücret istemiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde, şirket tarafından özlük haklarını değiştirecek şekilde başka bir şubeye naklinin kararlaştırıldığını, bu durumu kabul etmediği için de haklı veya geçerli bir nedene dayanılmaksızın iş sözleşmesinin sonlandırıldığını iddia etmiştir. Şirket vekili 8/10/2019 tarihli davaya cevabında başvuru ile şirket arasında bir iş sözleşmesinin mevcut olmadığını, kendi bünyesinde çalışmayan başvurunun gerçek işvereni olan Euroserve Hizmet ve İşletmecilik A.Ş. ile dava öncesi ara buluculuk görüşmelerinin yapılmadığını vurgulayarak husumet yokluğu ve dava şartının yerine getirilmemesi nedenleriyle davanın reddedilmesini, gerçek işverenin davaya dâhil edilmesini talep etmiştir.

7. Başvurucu vekili 20/11/2019 tarihli beyan dilekçesinde, başvurunun kendini ifade etmekte biraz zorlanan ve herhangi bir eğitimi olmayan birisi olduğunu, Euroserve firması adına çalıştığını bildiğini ancak şirketin tam unvanını bilmesinin kendisinden beklenemeyeceğini belirtmiştir. Bununla beraber iki şirket arasında organik bağ bulunduğunu, şirketlerin ticari adresleri, yöneticileri ile ortaklarının aynı olduğunu, başvurunun tarafta yanılmasının makul bir nedene dayandığını ileri sürerek taraf değişikliği istemiştir.

8. Kocaeli 4. İş Mahkemesi (Mahkeme) 12/2/2020 tarihli duruşmada bu talebi 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 124. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca kabul etmiş ve Euroserve Hizmet ve İşletmecilik A.Ş. aleyhine işe iade talebi ile ara bulucuya başvurmak ve bu konuda düzenlenecek belgeyi Mahkemeye sunmak üzere başvurucuya kesin süre vermiştir. Ayrıca kararda ara buluculuk süreci sonunda anlaşmama tutanağının ibrazı hâlinde şirkete dava ve taraf değişikliği dilekçesi ekli duruşma gün ve saatini bildirir meşruhatlı davetiye tebliğ yapılmasına hükmedilmiştir. Başvurucu vekili ve şirket vekilinin katılımıyla yapılan ara buluculuk görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine bu durumu içeren 2/3/2020 tarihli tutanak düzenlenmiştir. Ayrıca şirkete dava dilekçesi gönderilmek suretiyle şirketin davaya katılımı sağlanmıştır.

9. Mahkemece dava şartlarının yerine getirildiği kabul edilerek tarafların tanıklarının dinlenip bilirkişi incelemesi yapıldıktan sonra 28/4/2021 tarihinde davanın kabulüne karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde taraf değişikliğinin kabulüne ilişkin değerlendirmede ve 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesi uyarınca dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesinin kabul edilebilir bir yanılığa dayanması hâlinde hâkimin karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda Euroserve Güvenlik A.Ş. ile başvurunun Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kayıtlarında işvereni olan Euroserve Hizmet ve İşletmecilik A.Ş.'nin yetkililerinin ve adreslerinin aynı olduğu, yargı içtihatlarında adı geçen işverenler arasında organik bağ bulunduğunun kabul edildiği gözetildiğinde başvurunun muhatabını doğru tespit edememesinin kabul edilebilir olduğu, başvurunun husumeti yanlış tevcih ederek

yargılamayı uzatmak yönünde niyeti olamayacağı gibi bunda hukuki yararı da bulunmadığı vurgulanmıştır. Ayrıca davanın esasına ilişkin değerlendirmede ise çalışma şartlarında esaslı değişikliğin işçi tarafından kabul edilmediği takdirde işçiyi bağlamayacağı, başvurunun görev yeri değişikliğini kabul etmemesi üzerine devamsızlık tutanakları tutularak fesih işlemi yapıldığı ifade edilerek fesih için geçerli ya da haklı bir sebebin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

10. Şirket; anılan karara karşı yaptığı istinaf başvuru dilekçesinde başvurunun kendi bünyesinde görev yapsa da davayı şirkete karşı açmadığını ve dava şartı olan ara buluculuk görüşmesini yerine getirmediğini, davalı olarak gösterilen her iki şirketin ticaret siciline farklı vergi numaraları ile kayıtlı iki ayrı tüzel kişilik olduğu belirtmiştir. Ayrıca başvurunun gerçek işverenenden haberdar olmamasının kabul edilemeyeceğini ve dürüstlük kurallarına uygun davranmadığını, usulden ret kararı verilmesi gerekirken rıza aranmaksızın taraf değişikliği yapılarak esastan karar verilmesinin hukuka uygun olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu; istinaf başvurusuna cevabında iddialarını yineleyerek şirketler arasında organik bağ bulunduğunun sabit olduğunu, 6100 sayılı Kanun kapsamında yapılan taraf değişikliği sonrası ara buluculuk görüşmelerinin gerçek işverenle de yapıldığını vurgulamıştır.

11. Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesince (Daire) 10/11/2021 tarihinde istinaf başvurusunun kabulüne, Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine kesin olmak üzere karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde dava açılmadan önce ara buluculuk faaliyetinin tarafı olmaktan çıkarılan şirket ile yerine getirildiği, taraf değişikliği kabul edilerek başvurunun SGK kaydında gözükene işveren şirket ile ara buluculuk görüşmeleri için süre vermek suretiyle esasa ilişkin karar verildiği hatırlatıldıktan sonra dava açılmadan önce davalı şirkete karşı ara bulucuya başvurulmadığından zorunlu ara buluculuk uygulamasının dâhilî dava yoluyla hatta 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesinin işletilerek de aşılmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda davanın açıldığı tarihte ara buluculuk tutanağında taraf olarak gösterilmeyen davalı Euroserve Hizmet ve İşletmecilik A.Ş. hakkında esasa yönelik hüküm tesis edilmesi mümkün olmadığından dava şartı yokluğu nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

12. Nihai karar başvuru tarafından 7/12/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

13. 6100 sayılı Kanun'un "Tarafta iradî değişiklik" başlıklı 124. maddesi şöyledir:

"(1) Bir davada taraf değişikliği, ancak karşı tarafın açık rızası ile mümkündür.

(2) Bu konuda kanunlarda yer alan özel hükümler saklıdır.

(3) Ancak, maddî bir hatadan kaynaklanan veya dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi, karşı tarafın rızası aranmaksızın hâkim tarafından kabul edilir.

(4) Dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılgıya dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini

kabul edebilir. Bu durumda hâkim, davanın tarafı olmaktan çıkarılan ve aleyhine dava açılmasına sebebiyet vermeyen kişi lehine yargılama giderlerine hükmeder."

14. 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun bireysel başvuru tarihi itibarıyla *"Dava şartı olarak arabuluculuk"* başlıklı 3. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.

(2) Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemeye davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir.

..."

15. 7036 sayılı Kanun'un *"Hüküm bulunmayan haller"* başlıklı 9. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde 6100 sayılı Kanun hükümleri uygulanır."

16. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun *"Fesih bildirimine itiraz ve usulü"* başlıklı 20. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(Değişik birinci fıkra: 12/10/2017-7036/11 md.) İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle, İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri uyarınca arabulucuya başvurmak zorundadır. Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması hâlinde, son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren, iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabilir. Taraflar göre dava şartının uyumsuzluk aynı sürede iş mahkemesi yerine özel hakeme de götürülebilir. Arabulucuya başvurmaksızın doğrudan dava açılması sebebiyle davanın usulden reddi hâlinde ret kararı taraflara resen tebliğ edilir. Kesinleşen ret kararının da resen tebliğinden itibaren iki hafta içinde arabulucuya başvurulabilir."

B. Yargıtay Kararı

17. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 27/11/2023 tarihli ve E.2023/13746, K.2023/18101 sayılı kararında 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesi gereğince iradi taraf değişikliğinden önce ara buluculuğa başvurulması hâlinde 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre dava şartının gerçekleştirilmediği sayılacağına karar verilmiştir. Taraf değişikliğine ilişkin düzenlemeyle dava şartı olarak ara buluculuğun kapsamının ayrıntılı şekilde değerlendirildiği kararın ilgili kısmı şöyledir:

"I. Dava şartı olarak arabuluculuğun ağır koşullara bağlanması ve çeşitli sebeplerle birkaç defa bu yola başvurulmasının gerekliliğine dair uygulama, işe iade davalarında hak düşürücü süre sorunlarının yaşanmasına, tazminat ve alacaklar yönünden alacağın kısmen

zamanaşımına uğramasına, birden fazla arabuluculuk ücretinin yargılama giderlerine eklenmesiyle bu yöndeki sorumluluğun taraflara paylaşılmasında tereddütlere ve en sonunda arabulucunun sorumluluğuna neden olabilmektedir.

2. Dairemizce; arabuluculuk uygulamasının amaçlandığı şekilde uygulanmasına yönelik çözümler içeren çeşitli içtihatlar oluşturulmuş ise de, 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesi gereğince iradi taraf değişikliğinden önce arabuluculuğa başvurulması hâlinde 7036 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesine göre dava şartının gerçekleşmiş sayılıp sayılmayacağı, çözümü gereken bir meseledir.

...

6. 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre, dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi de mahkeme tarafından kabul edilmelidir. Dürüstlük kuralına aykırı olmayan iradi taraf değişikliğine, yeterince araştırma yapılmış olmasına rağmen taraf sıfatında yanılma durumları ve benzeri hâller örnek verilebilir. Buna karşılık, davayı kaybedeceğini anlayan tarafın, davalı tarafı değiştirme talebi dürüstlük kuralına aykırı olacaktır (Akkaya, s.908).

7. 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına göre, dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılma ya da dayanmaktaysa, hâkim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliğini kabul edebilir (Akkaya, s.911). Kabul edilebilir bir yanılma olarak değerlendirilen hâller, aynı zamanda dürüstlük kuralına aykırılık da teşkil etmemelidir.

8. Hem 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesinin üçüncü fıkrası hem de aynı maddenin dördüncü fıkrası açısından taraf değişikliği ancak tarafın talebi üzerine mümkündür. Mahkeme, talep olmadığı hâlde kendiliğinden 124 üncü maddenin uygulanması yönünde bir karar veremez. Bununla beraber, her nasılsa davacı tarafa bu yönde bir süre verilmiş ve davacı da 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesi kapsamında taraf değişikliği talebinde bulunmuşsa, burada artık şartları mevcut olan taraf değişikliği talebinin kabulü icap eder.

...

15. İradi taraf değişikliği ile temsilcide yanılma arasındaki farklılık, her iki durumda arabuluculuk dava şartının sağlanıp sağlanmadığı konusunda da farklı sonuçlara ulaşılmasına neden olur.

Temsilcide yanılma hâlinde şekli anlamda bir taraf değişikliği söz konusu olsa da maddi anlamda bir taraf değişikliğinden söz edilemeyeceğinden arabuluculuk dava şartının sonradan tamamlanması mümkün değildir.

İradi taraf değişikliğinde ise hem şekli hem de maddi anlamda taraf değişikliği söz konusu olup, yeni davacı veya yeni davalı bakımından yeni bir dava açıldığı kabul edilmelidir. Bu nedenle taraf değişikliğinden önce arabuluculuk dava şartının yerine getirilmiş olması hâlinde, arabuluculuk dava şartının yokluğu sebebiyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmayacaktır.

16. Bu açıklamalara göre 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesine göre iradi taraf değişikliği talebinden önce, yeni tarafa karşı arabuluculuk başvurusunda bulunularak arabuluculuk faaliyetinin tamamlanmış olması hâlinde, arabuluculuk dava şartının gerçekleştiği kabul edilmelidir.

17. ... İlk Derece Mahkemesince arabuluculuk dava şartının gerçekleşmediği gerekçesiyle davanın usulden reddine karar verilmiş, davacının istinaf başvurusu da Bölge Adliye Mahkemesince, aile hekiminin işveren olan Sağlık Bakanlığının temsilcisi ve işveren vekili konumunda olduğu, aile hekimine husumet yöneltilemeyeceği, mahkemece verilen süre üzerine davacının davayı Sağlık Bakanlığına yönelttiği, arabuluculuk başvurusu dava şartı olup sonradan tamamlanmasının mümkün olmadığı, yargılama aşamasında Sağlık Bakanlığı aleyhine arabuluculuk yoluna başvurulmuş ise de dava tarihinde eksik olan arabuluculuk dava şartının, yargılama aşamasında tamamlanmasının mümkün olmadığı gerekçeleriyle reddedilmiştir.

18. Yukarıda açıklanan ilke ve esaslara göre dava konusu uyumsuzluk değerlendirildiğinde; Mahkemece davacının davalıyı kabul edilebilir bir yanılığdan dolayı davalıyı yanlış gösterdiği kabul edilmiş ve resen gönderilen muhtıra ile davacıdan bir haftalık kesin süre içinde davayı doğru hasma yöneltmesi istenmiştir. Kural olarak, tarafın talebi olmaksızın resen iradi taraf değişikliği yapılamayacağı noktasında tereddüt bulunmamaktadır. Bu bakımdan somut olayda Mahkemece davacıya resen süre verilmesi hatalı ise de, davacının muhtıranın 12.12.2021 tarihinde tebliği üzerine, önce Sağlık Bakanlığına karşı 14.12.2021 tarihinde arabulucuya başvurduğu, 20.12.2021 tarihinde de 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesi uyarınca davayı yeni davalı Sağlık Bakanlığına yönelttiği anlaşılmakta olup davacının bu işlemi ile artık iradi taraf değişikliğinin gerçekleştiği kabul edilmelidir.

19. 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesi uyarınca taraf değişikliği işleminin gerçekleştiği kabul edildiğinde ise, bu işlemde önce yeni davalıya karşı arabuluculuk başvurusunda bulunulmasının dava şartı üzerindeki etkisi ele alınmalıdır. Dosya kapsamından davacının 12.12.2021 tarihinde muhtıranın tebliği üzerine 14.12.2021 tarihinde Sağlık Bakanlığına karşı arabuluculuğa başvurduğu, taraflar arasında 30.12.2021 tarihli arabuluculuk son (anlaşmama) tutanağının düzenlendiği görülmektedir. Değerlendirme bölümünün (13) numaralı paragrafında da belirtildiği gibi davalı tarafta iradi taraf değişikliği, yargılama esnasında yeni açılmış bir dava olarak görülebilir. Yeni davalıya karşı dava, bu talebin yöneltilmesiyle açılmış sayılır ve dava açılmasının usul hukukuna ilişkin sonuçları doğar. Somut olayda, davacının davayı yeni davalıya yöneltmeden önce arabuluculuk başvurusunda bulunduğu açıktır. Her ne kadar arabuluculuk faaliyeti sonuçlanmadan taraf değişikliğine dair dilekçe verilmiş ise de, bu durumun, Mahkemece davacıya resen taraf değişikliği için bir haftalık kesin süre verilmesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Resen verilen bir haftalık süre içerisinde arabuluculuk faaliyetinin tamamlanması mümkün olmadığından somut olayın koşullarına göre arabuluculuk başvurusunda bulunulmuş olması yeterli görülmeli ve arabuluculuk dava şartının sağlandığı kabul edilmelidir. Keza aksi bir kabul Anayasa'nın 36 ncı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6 ncı maddesinin ihlali ile mahkemeye erişim hakkının orantısız olarak sınırlandırılması sonucu doğurabilecektir.

20. Bu durumda 7036 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesi ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun uygulanmasındaki amaç ve usul ekonomisi gözetildiğinde; Mahkemece dava şartının yerine getirildiği kabul edilip işin esasına girilerek oluşacak sonucu göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde davanın dava şartı yokluğundan reddine karar verilmesi hatalıdır." (benzer değerlendirme için bkz. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 15/10/2024 tarihli ve E.2024/8908, K.2024/13583 sayılı kararı).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Anayasa Mahkemesinin 18/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu; gerçek işverenin ünvanını dava açtıktan sonra öğrendiğini, Mahkemenin verdiği süre içinde zorunlu ara buluculuk görüşmesini yerine getirdiğini, taraf değişikliğine karar verilerek yargılamaya devam edildiğini ancak istinaf incelemesinde bu husus ve şirketler arasındaki organik bağ dikkate alınmayarak davanın reddine karar verildiğini belirtmiştir. İki şirket ile yapılan ara buluculuk görüşmelerine katılan avukatın bile aynı olmasına rağmen dava öncesi yapılan ara buluculuk görüşmesinde gerçek işverene dair bir itiraz ortaya konulmadan sessiz kalınmasının kötü niyetli olduğunu gösterdiğini ifade etmiştir. Bu durumla beraber ara bulucunun görevleri arasında taraf teşkilinin doğru biçimde sağlanmasının da olduğunu ancak ara buluculuk faaliyeti sıhhatli olmadığından hak arama hürriyetini kullanamadığını ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

21. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.* [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

22. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (*Mohammed Aynosah* [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

23. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

24. Başvuru konusu olayda dava öncesi gerçek işveren ile ara buluculuk görüşmesinin yapılmadığının kabulüyle başvurusunun davasının dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddedilmesi mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

25. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

26. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalinin teşkil edecektir. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir.

i. Kanunilik

27. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

28. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şekli manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Bunun yanında müdahalenin kanuna dayalı olduğunun kabulü için, kuralın yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir olması gerekir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; Ali Hıdır Akyol ve diğ. [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

29. Eldeki olayda başvurusunun açtığı dava, dava şartı yokluğundan reddedilmiştir. Anılan sonucu 7036 sayılı Kanun'un 20. maddesi ile 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesine dayandığı, bununla birlikte erişilebilir ve öngörülemez olmadığı gözetildiğinde müdahalenin kanuni dayanağının olduğu anlaşılmaktadır.

ii. Meşru Amaç

30. Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını ilgili hak ve özgürlüğe ilişkin Anayasa maddesinde gösterilen özel sınırlandırma sebeplerinin bulunmasına bağlı kılmıştır. Anayasa'nın 36. maddesinde özel sınırlama nedeni düzenlenmemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde adil yargılanma hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu düşünülemez. Anayasa Mahkemesi kararlarında

Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

31. Ara buluculuğa başvurunun dava şartı olarak öngörülmesinin işçi ile işveren arasında uzlaşma sağlanarak davaya gerek olmaksızın sorunların çözülmesine yönelik bir düzenleme olduğu söylenebilir. Bu bağlamda iş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıkların daha kısa sürede, daha az masrafla ve işçi ile işverenin eşit bir düzeyde tatmini sağlanarak uyuşmazlığın yargıya taşınmadan çözülmesinin amaçlandığı, dolayısıyla meşru bir amacının olduğu da açıktır (benzer yönde değerlendirme için bkz. *Gönül Aydan* [1. B.], B. No: 2020/39775, 28/11/2024, § 15).

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

32. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca, hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

33. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmışının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

34. Mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılması için seçilen aracın öngörülen amaca ulaşılabilmesi bakımından elverişli olması gerekir. Ayrıca seçilen araç bu hakkı en az zedeleyici nitelikte olmalıdır. Bununla birlikte hakkı daha az zedeleyen aracın tercih edilmesi gerektiğinin söylenebilmesi için söz konusu araç aynı amacı gerçekleştirmeye uygun olmalıdır. Daha hafif sınırlama teşkil eden aracın tercih edilmesi hâlinde öngörülen amaç gerçekleşmeyecek ise daha ağır müdahale oluşturan aracın seçimi hususundaki tercih, Anayasa'ya aykırı olmaz. Bunun dışında hangi müdahale aracının tercih edileceği hususunda kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi vardır (*Mustafa Berberoğlu* [2. B.], B. No: 2015/3324, 26/2/2020, § 48).

35. Öte yandan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ve başvuruçunun mahkemeye erişim hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır. Hedeflenen amaca ulaşıldığında elde edilecek kamusal yararlar kıyaslandığında sınırlama ile kişiye yüklenen külfet aşırı ve orantısız olmamalıdır (*Mustafa Berberoğlu*, § 49).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Daire ara buluculuk dava şartının dava açılmadan önce yerine getirilmesi gerektiğinden bahisle 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesine dayanılarak zorunlu ara buluculuk uygulamasının aşılanmasının mümkün olmadığını değerlendirmiştir. Bu değerlendirmenin bariz takdir hatası veya keyfilik içerdiği söylenemez. Somut olay konusunda farklı sonuçlara ulaşılması usul hukuku yönünden mümkün olsa bile Daire görüşünün medeni usul hukuku bakımından isabetini sorgulamak Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Anayasa Mahkemesinin yapacağı değerlendirme Dairenin bu yorumunun başvuru hukukunun mahkemeye erişim hakkını ihlal edip etmediğini tespit etmekten ibaret olacaktır.

37. Buna göre zorunlu ara buluculuğun dava açılmadan önce başvurulması gereken bir dava şartı olarak düzenlenmesinin taraflara uzlaşma fırsatı verilerek uyuşmazlıkların dava açılmasına gerek kalmadan çözülmesi amacına hizmet ettiği, bu amacı gerçekleştirmek bakımından da elverişli ve gerekli bir yol olduğu kabul edilebilir. Bu durumda yukarıda anılan mevzuat birlikte değerlendirildiğinde incelenen olayda olduğu gibi ara buluculuğun taraf sıfatı olmayan üçüncü kişi ile yapılması sonrası dava açılması durumunda anılan düzenlemelerin mahkemeye erişim hakkı kapsamında orantılılık açısından nasıl yorumlanacağı önem arz etmektedir.

38. Mahkemeye erişim öncelikle kişilerin iddialarını mahkemeye taşıyabilmesini güvence altına alır. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Anılan imkânı ortadan kaldıran veya kişiye aşırı külfet yükleyen sınırlamalar ile katı yorumların başvuru konusu olaya göre anılan hakkın ihlaline sebep olabileceği hatırlatılmalıdır. Bu nedenle mahkemelerin, usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları zorunludur (benzer yönde değerlendirme için bkz. *Kamil Koç* [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

39. 7036 sayılı Kanun'da dava şartı olarak düzenlenen ara buluculuk gerçek işveren ile davadan önce yürütülmesi zorunlu bir yol olarak düzenlenmiştir. Ara buluculuk görüşmelerinin olumsuz sonuçlanması durumunda ise dava yolu açıktır. Zorunlu ara buluculuğa başvurulmamasının sonucu ise davanın usulden reddidir. Ancak taraf olmayan kişiyle ara buluculuk ön şartı yerine getirilerek ona karşı dava açılmasının dava şartına etkisi ve davanın tarafında yanılma hâline ilişkin açık bir düzenleme olmadığı görülmüştür. 7036 sayılı Kanun'da hüküm bulunmayan hâllerde 6100 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı aynı Kanun'un 9. maddesinde belirtilmiştir. Bu durumda olaya uyduğu ölçüde 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesi kapsamında değerlendirme yapılabileceği anlaşılmıştır.

40. Ancak öncelikle dava şartı olarak ara buluculuğun ağır koşullara bağlanması veya katı ve şekilci yorumlanması durumunda kişilerin hak kaybına uğrama riski olduğu vurgulanmalıdır. Başvuru konusu olayda 7036 sayılı Kanun'un 20. maddesi ile davadan önce ara buluculuğa başvurmak bir dava şartı olarak düzenlenmiş olup bu şarta uyulmaması hâlinde davanın usulden reddedileceği belirtilmiştir. 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında ise dürüstlük kuralı kapsamında kabul edilebilir bir yanılığa dayanılarak tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi durumuna bağlı taraf değişikliği düzenlenmiştir. Son hâlde taraf değişikliğinin rızaya bağlı olmaksızın hâkim tarafından kabul edilebileceği açıktır. Belirtilen hükmün usulüne aykırı olarak açılan davada, taraf ehliyeti bağlamında davayı devam ettirme bakımından hâkime güçlü yetkiler verdiği görülmüştür.

Hâkime bu yetkilerin tanınmasının amacı birtakım şekil eksiklikleri sebebiyle uyuşmazlıkların esasının incelenmemesinin önlenmesi, bu suretle mahkemeye erişim hakkından yararlanılmasının sağlanmasıdır.

41. Yargı makamlarınca başvuruya konu olay dürüstlük kuralı kapsamında değerlendirildiğinde kişilerin kabul edilebilir yanılıyla hareket ettikleri sonucuna ulaşılması durumunda dava şartı olarak ara buluculuk bağlamında davanın usulden reddinden beklenen kamusal menfaat ile taraf değişikliği yapılarak davaya devam edilmesinden beklenen kişisel menfaat arasında adil bir denge kurulması gerekir. Yargıtayın yukarıda aktarılan güncel içtihatlarında anılan denge bağlamında değerlendirme yapılarak zorunlu ara buluculuk şartının gerçek işveren davaya dâhil edilmeden tamamlanmış olması durumunda usulden ret kararı verilmesi yerine davaya devam edilebileceği belirtilmiştir.

42. Söz konusu olayda Mahkeme, başvurunun tarafta yanılmasını 6100 sayılı Kanun kapsamında kabul edilebilir bularak gerçek işverene karşı ara buluculuk şartının yerine getirilmesi için süre vermiş; görüşmenin olumsuz sonuçlanması sonrası da gerçek işvereni davaya dâhil ederek davayı sonuçlandırmıştır. Mahkeme bu sonuca ulaşırken başvurunun yanılığının dürüstlük kuralı kapsamında kabul edilebilir olup olmadığını da değerlendirmiştir. Dairenin başvurunun şirketlerin temsilcilerinin aynı olduğu, şirketler arasında organik bağ bulunduğu ve işverenin kötü niyetli olduğuna dair iddialarını hakkın kötüye kullanılması bağlamında değerlendirmedeği gibi davanın usulden reddi durumunda başvurunun hak kaybına uğrama riskini de gözetmediği görülmüştür. Daire, Mahkemenin 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesi bağlamındaki değerlendirmesinin dayanaklarına ilişkin bir görüş belirtmeksizin zorunlu ara buluculuk şartının anılan Kanun düzenlemesiyle aşılamayacağı yönünde menfaatlere arasında denge gözetmeyen bir gerekçe ortaya koymuştur. Mahkemenin mevzuata getirdiği bu geniş yorum karşısında -Yargıtay içtihatları da gözetildiğinde- Dairenin yorumunun aşırı katı ve şekilci olduğu, başvurucuya aşırı külfet yüklediği, dolayısıyla orantılı olmadığı sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

44. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 10.000 TL. manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

45. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

46. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesine (E.2021/2061, K.2021/326) iletmek üzere Kocaeli 4. İş Mahkemesine (E.2019/735, K.2021/346) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuların tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.